

Herdenking Johan Stekelenburg
door mr. Yvonne E.M.A. Timmerman-Buck
Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Afscheidsbijeenkomst maandag 29 september 2003 Heikese kerk te
Tilburg

Nog maar net was Johan zijn tweede termijn in de Eerste Kamer begonnen. In juni 1999 nam hij voor het eerst als Kamerlid plaats in de groene bankjes. Nog geen vier jaar later werd hij met overweldigende meerderheid gekozen tot lijsttrekker voor de Eerste Kamerverkiezingen. In juni 2003 werd hij fractievoorzitter. Hij is niet meer en het valt mij zwaar hier te staan. Maar ik heb hem dat beloofd tijdens een van de laatste telefoongesprekken die wij hadden. Gesprekken - al begonnen tijdens ons lijsttrekkerschap - over zijn slopende ziekte, over zijn hardnekkige gevecht daartegen, over de onoverbrugbaarheid tussen zijn zwakker wordende lichaam en zijn blijvend krachtige wil, over zijn machteloosheid die hij in mijn beleving ervoer als een nog grotere vijand dan zijn ziekte.

Zijn uiteindelijke onmacht staat in schril contrast met de kracht van het gezag dat Johan genoot. Gezag niet zozeer door zijn leidende positie in een grote fractie in de Eerste Kamer, maar door de wijze waarop hij vanaf zijn komst in de Kamer opereerde met zijn kennis, zijn ervaring en zijn persoonlijkheid. Hij bleek ogenschijnlijk tegenstrijdige

karakertrekken in zich te verenigen: hij was vasthoudend maar ook gemoedelijk, hij toonde zelfbewustheid maar onderkende tevens de kracht van de redelijkheid, hij was een betrokken, gedreven man die evenwel niet polariseerde maar zocht naar binding, hij koppelde vechtlust aan innemendheid. Zo bleek zijn vechtlust aan de vooravond van de verkiezing van de voorzitter van de Eerste Kamer uit zijn naar mij opgeheven vuist met de niet mis te verstane luide aankondiging: „Yvonne, we gaan het je moeilijk maken!“. De geloofwaardigheid van die vechtlust werd niet verminderd door de pretlichtjes in zijn ogen en zijn relativerende glimlach, maar deze maakten tegelijk wel duidelijk dat het om de zaak ging en niet om de persoon.

Dit illustreert dat er bij Johan sprake was van eenheid van de politicus met de mens. Hij was authentiek. Het geeft echter tevens aan dat hij, uitsluitend getypeerd als ‚authentiek‘, tekort gedaan wordt. Johan bleef zichzelf, maar er was meer: hij was zoals hij behoorde te zijn. Hij maakte gebruik van zijn vermogen om zowel degenen voor wie hij opkwam in debatten als politieke tegenstanders tot hun recht te laten komen als mens. Hij was met andere woorden ‚waarachtig‘. Waarachtigheid is een even kostbaar als zeldzaam goed in de politiek. In de relatie met een waarachtig mens kan de noodzaak ontbreken om na te denken en kan een beslissing rechtstreeks vanuit het hart worden genomen. Toen Johan mij aan het einde van de provinciale Statencampagne belde om te zeggen dat hij vanwege zijn gezondheidssituatie misschien niet aan het enige tv-debat tussen de Eerste

Kamer-lijsttrekkers deel zou nemen, kon ik meteen meedelen dat ik dan evenmin mee zou doen.

De Kamer verliest met het heengaan van Johan een gewaardeerde senator. Zo graag als hijzelf nog op 21 oktober a.s. bij de Algemene Beschouwingen in de Eerste Kamer het woord had willen voeren, zo graag hadden al zijn 74 collega's hem dat gegund. Zijn fractievoorzitterschap is in de knop gebroken. Hij zou vanuit die functie voor zijn fractie maar ook voor de senaat als geheel een verrijking zijn geweest.

In de Eerste Kamer zijn er fracties die hun fractievergadering beginnen of afsluiten met een kort woord. De Partij van de Arbeid-fractie doet dit met gedichten, die onlangs zijn gebundeld. Een van de daarin gepubliceerde gedichten die Johan had uitgekozen, is van Havel en gaat over de hoop. Het luidt als volgt:

Hoop is ergens voor werken,

Omdat het goed is, niet alleen

Omdat het kans van slagen heeft.

Hoop is niet hetzelfde als optimisme

Evenmin de overtuiging

Dat iets goed zal aflopen

Wel de zekerheid dat iets zinvol is,

Afgezien van de afloop, het resultaat.

Johan heeft in deze hoop mogen leven en geleefd. Naast verslagenheid past daarom dankbaarheid dat ook wij in de Eerste Kamer mét hem mochten zijn.